

สรุปผลการเปิดตัวรายงานระดับภูมิภาคว่าด้วยการติดตามผลการศึกษาลोकของยูเนสโก ปี ๒๕๖๒
(Regional Launch of UNESCO's 2019 Global Education Monitoring Report)
หัวข้อ Migration, Displacement and Education: Building Bridges, Not Walls

๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

ณ โรงแรมอนันตรา สยาม กรุงเทพฯ ฯ

องค์การยูเนสโก ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการจัดการเปิดตัวรายงานระดับภูมิภาคว่าด้วยการติดตามผลการศึกษาลोकของยูเนสโก ปี ๒๕๖๒ โดยมีผู้แทนจากองค์กรหลัก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สป. และสำนักส่งเสริมกิจการการศึกษา สป. รวมทั้งมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตลอดจนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงการต่างประเทศ และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สป. เข้าร่วมการเปิดตัวรายงาน ฯ โดยมีสรุปผลการเปิดตัวรายงาน ฯ ดังนี้

๑. **พิธีเปิดการประชุม** โดย นางสาวดุริยา อมตวิวัฒน์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวเปิดตัวรายงาน ฯ ในนามกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับ Mr. Shigeru Aoyagi, Director of UNESCO Bangkok, Mr. Alistair Boulton, Assistant Regional Representative, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Dr. Nnette Motus, Regional Director for Asia and the Pacific, International Organization for Immigration (IOM) และ Ms. Wivina Belmonte, Deputy Regional Director for East Asia and Pacific, UNICEF ซึ่งได้เน้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับกลุ่มผู้โยกย้ายถิ่น ผู้พลัดถิ่น และผู้อพยพ ตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ ๔ “การสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม รวมถึงการสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต” นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงการขับเคลื่อนการดำเนินงานของประเทศไทยเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยครั้งนี้ถือเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ร่วมแบ่งปันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งสิ่งท้าทายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างครอบคลุม เสมอภาคและเท่าเทียม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

๒. **การอภิปรายระดับรัฐมนตรีและผู้บริหารระดับสูง (High-level Panel Discussion) เกี่ยวกับนโยบายและแนวปฏิบัติว่าด้วยการจัดระบบการศึกษาแบบครอบคลุมสำหรับเด็กอพยพและลี้ภัย**

๒.๑ Dr. Nath Bunroeun, Secretary of State/Vice-Minister of Education and Sports ราชอาณาจักรกัมพูชา กล่าวว่า รัฐบาลมีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย (Multilingual Program/Teaching) เพื่อรองรับผู้พลัดถิ่น และผู้อพยพโยกย้ายถิ่น โดยมีการโยกย้ายถิ่นจากชนบทสู่สังคมเมือง (Internal Migration) เพื่อประกอบอาชีพในการหาเลี้ยงครอบครัว สนับสนุนเด็กผู้หญิงเข้าสู่ระบบการศึกษามากกว่าร้อยละ ๘๐ และเน้นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) รวมถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบใน ๑๑๗ จังหวัดของกัมพูชา สนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอาเซียน และส่งเสริมการจัดทำมาตรฐานการศึกษาในกัมพูชา เพื่อรองรับผู้อพยพที่กลับเข้าสู่กัมพูชาให้มีความต่อเนื่อง

๒.๒ Dato' Sulaiman Bin Wak, Deputy Director General of Education ประเทศมาเลเซีย กล่าวว่า ประเทศมุ่งพัฒนาการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึงอย่างมีคุณภาพ มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (Community-Learning Centres: CLCs) ในรัฐซาบะฮ์ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการของมาเลเซีย โดยศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าวมีการเรียนการสอนเป็นภาษาบาฮาซาอินโดนีเซีย เพื่อเปิดโอกาสให้กับชาวอินโดนีเซียที่พลัดถิ่นและโยกย้ายถิ่นมาทำงานในประเทศมาเลเซีย มีระบบการศึกษาและหลักสูตรที่มีมาตรฐานซึ่งรองรับนักเรียนในทุกระดับชั้นให้สามารถลงทะเบียนเรียนได้ทั้งในสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน นอกจากนี้ รัฐบาลมาเลเซียยังได้ร่วมมือกับ UNHCR ในการเปิดโอกาสให้ผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงยาได้เข้ารับการศึกษาในศูนย์การเรียนรู้ ๗ ของมาเลเซีย

๒.๓ Dr. Khamphay Sisavanh, Vice-Minister of Education and Sports สปป.ลาว ได้ยกประเด็นการศึกษาเพื่อผู้อพยพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายทางการศึกษา โดยคำนึงถึงสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ รายได้ต่อครัวเรือน และอัตราการโยกย้ายถิ่นในการประกอบสัมมาอาชีพ ส่งเสริมนโยบายด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อเปิดให้โอกาสทางการศึกษาให้กับผู้พลัดถิ่นและผู้โยกย้ายถิ่น ดำเนินงานตามเป้าหมาย SDG4 เพื่อให้มั่นใจถึงการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เสมอภาค และสร้างโอกาสด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ จัดทำหลักสูตรแห่งชาติและเปิดโอกาสให้แต่ละโรงเรียนสามารถออกแบบหลักสูตรของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมโรงเรียน สถาบันการศึกษา และมหาวิทยาลัย ในการจัดทำประกันคุณภาพทางการศึกษา โดยครอบคลุมทั้งระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา ดำเนินความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลและองค์การระหว่างประเทศ เช่น UNICEF และ Asian Development Bank (ADB) เป็นต้น เพื่อพัฒนาศูนย์ศึกษานอกระบบและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ จัดทำร่างนโยบายด้านการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย (ECCE) และนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต (LLL) ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะเด็กออกกลางคันและครอบครัวมีรายได้น้อย ตลอดจนผลักดันให้มีครูอาสาสมัครไปสอนยังพื้นที่ต่าง ๆ

๒.๔ นางสาวดุริยา อมตวิวัฒน์ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงการออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๑๐ ของประเทศไทย ที่เน้นให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี โดยรัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพ ไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กผู้อพยพโยกย้ายถิ่นและผู้พลัดถิ่นในการเข้ารับการศึกษาของประเทศไทย มุ่งจัดการศึกษาให้เด็กเหล่านี้ได้เข้าสู่การศึกษาในระบบ โดยเฉพาะเด็กอพยพตามเขตพื้นที่ชายขอบให้ได้รับการศึกษาที่ดีแม้ว่าจะต่างสัญชาติ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องตามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมความเข้มแข็งด้านการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนตกหล่น (ASEAN Declaration on Children Out-of-School) ในเรื่องสิทธิทางการศึกษาที่เท่าเทียมและการไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ ได้ยกตัวอย่างศูนย์การเรียนรู้ในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่มีผู้โยกย้ายถิ่นและผู้พลัดถิ่นจากเมียนมาที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย เพื่อความเป็นอยู่ของชีวิตที่ดีขึ้นและเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายด้านภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาเมียนมาหรือภาษาอังกฤษ เพื่อรองรับความหลากหลายของนักเรียน นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้แม่สอดยังมีการสนับสนุนการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะครูผู้สอน ช่วยเหลือผู้พลัดถิ่น และจัดทำสื่อการเรียนรู้ให้กับผู้โยกย้ายถิ่นและผู้พลัดถิ่นที่ยังไม่ได้รับการจดทะเบียน และอีกหนึ่งตัวอย่างที่ดีในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีความหลากหลายของผู้พลัดถิ่น เช่น ชาวเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย สามารถเข้ารับการศึกษาใน ๒ รูปแบบ คือ โรงเรียนของรัฐบาล และ

ศูนย์การเรียนรู้ ในส่วนของโรงเรียนของรัฐบาล ได้แก่ โรงเรียนวัดสิริมงคล ที่มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โดยมีการจัดทำหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น เพื่อให้สอดคล้องกับความหลากหลายในชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อของผู้เรียน

๓. การหารือโต๊ะกลมทางวิชาการ (Technical Panel Discussion) เกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่น การพลัดถิ่น และการศึกษา : การสร้างหุ้นส่วนการพัฒนาในระดับภูมิภาค

๓.๑ Prof. Sarah Raymundo, Director, Center for International Studies, the University of the Philippines ได้กล่าวถึง การโยกย้ายถิ่นฐานของชาวฟิลิปปินส์ด้วยเหตุผลใน ๒ ประเด็น ได้แก่ ๑) การโยกย้ายถิ่นเพื่อการประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งชาวฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่เลือกเดินทางไปทำงานในประเทศซาอุดีอาระเบียมากที่สุด ๒) การลี้ภัยจากสงครามล้างเผ่าพันธุ์ชาวลูมาตในเกาะมินดาเนา จากการอพยพครั้งนี้ส่งผลให้มีการจัดตั้งแคมป์เพื่อช่วยเหลือด้านการศึกษาให้กับผู้พลัดถิ่น โดยได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรเอกชน และกระทรวงศึกษาธิการของฟิลิปปินส์

๓.๒ Ms. Ratiros Supaporn, Senior Manager, Save the Children International ได้กล่าวถึง สนธิสัญญาของผู้โยกย้ายถิ่น และผู้พลัดถิ่น ในการเข้าสู่ระบบการศึกษา รวมไปถึงการคุ้มครองนักเรียนเหล่านี้จากการถูกรังแก ค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการศึกษา การคุ้มครองสิทธิความปลอดภัยของครูผู้สอน และการจัดตั้งกองทุนสำหรับผู้พลัดถิ่น

๓.๓ Dr. Kimmo Kosonen, Senior Consultant, SIL International and Specialist in Language Development at Payap University, Thailand ได้อธิบายถึงความท้าทายในการเรียนรู้ ความหลากหลายของภาษา รวมไปถึงการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนผ่านแนวทางปฏิบัติที่ดีของประเทศ ตัวอย่างในเอเชีย-แปซิฟิก ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี

๓.๔ Prof. Dr Surichai Wun'Gaeo, Director, Center for Peace and Conflict Studies Chulalongkorn University, Thailand ได้พูดถึงข้อจำกัดของทรัพยากร ช่องว่างระหว่างนโยบายและระบบการศึกษาสำหรับผู้พลัดถิ่นและโยกย้ายถิ่น และการบูรณาการความหลากหลายทางภาษา คุณค่าทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และความร่วมมือระหว่างองค์กร เพื่อทำลายกำแพงระหว่างการศึกษาและผู้พลัดถิ่น

๓.๕ Ms. Catherine Daly, Education advisor and former Deputy Country Director World-Education Thailand ได้กล่าวถึงประเด็นผู้อพยพชายแดนไทย-พม่า (ชาวกะเหรี่ยง) เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรเฉพาะ การแก้ไขปัญหาการรับรองคุณวุฒิทางการศึกษาสำหรับผู้อพยพกลับประเทศของตน การฝึกอบรมพัฒนาทักษะครูผู้สอน และการเรียนรู้แนวทางปฏิบัติที่ดีจากประเทศในภูมิภาค รวมไปถึงศูนย์การเรียนรู้ที่ยังขาดบุคลากร ครูผู้สอนที่มีทักษะเพียงพอ สำหรับผู้พลัดถิ่นและผู้โยกย้ายถิ่น

กลุ่มความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๑